

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Naschrift (Opdrachtgeversauteursrecht)

Visser, D.J.G.

Citation

Visser, D. J. G. (2009). Naschrift (Opdrachtgeversauteursrecht). *Ami: Tijdschrift Voor Auteurs-, Media- En Informatierecht*, (3), 186-187. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14344>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14344>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Hendrik Vanhees constateert terecht dat als art. 3.29 BVIE van toepassing is op niet-gedeponeerde modellen, dit voor België inderdaad een nog grotere afwijking is van de regels van de Auteurswet dan voor Nederland. Dit omdat België geen werkgeversauteursrecht en geen (ander) fictief makerschap à la art. 8 Aw kent. Bovendien dateert de Belgische Auteurswet van 1994, dus van ver na de BTMW (uit 1975). Daarom is begrijpelijk dat een opdrachtgeversauteursrecht in België op (nog) grotere weerstand stuit dan in Nederland. Het is natuurlijk systematisch vreemd wanneer de Belgische wetgever in 1994 ervoor kiest om geen enkele vorm van fictief makerschap te erkennen, een 'nieuwe' interpretatie van een 'oude' verdragsbepaling (uit de BTMW uit 1975, inmiddels ongewijzigd overgenomen in het BVIE) voor een economisch belangrijke categorie werken fictief makerschap ten gunste van de opdrachtgever blijkt in te houden. (Het zou natuurlijk het beste zijn als beide regelingen ondubbelzinnig op elkaar zouden zijn afgestemd.)

Op deze plaats zou ik niet de discussie over de (on)wenselijkheid van fictief makerschap in het algemeen en opdrachtgeversauteursrecht in het bijzonder willen heropenen.¹ Ik volsta met de stelling dat ik geen bezwaar heb tegen, zelfs voorstander ben van een opdrachtgeversauteursrecht voor modellen ontworpen in opdracht met het oog op vervaardiging 'op industriële schaal' en verhandeling ervan door de opdrachtgever, en dat het voor de meeste situaties in de praktijk een praktische en een redelijke oplossing is.

Opdrachtnemers die met een beroep op hun auteursrecht de door hun opdrachtgevers beoogde vervaardiging en verhandeling van hun ontwerpen achteraf willen verhinderen, bemoeilijken of aan nadere voorwaarden binden, kunnen in de regel niet op mijn sympathie rekenen. Nu heeft Verkade natuurlijk wel gelijk als hij zegt dat dit in de meeste gevallen (in Nederland) met *Haviltex* redelijk kan worden opgelost,² maar dat is m.i. geen doorslaggevend argument om niet een duidelijke hoofdregel te hebben.

Als ik het goed zie heeft Vanhees de volgende bezwaren tegen toepassing van art. 3.29 BVIE op niet-gedeponeerde modellen.

- 1) Het wijkt af van en is in strijd met de regels van het systeem van de (Belgische) Auteurswet (uit 1994), die helemaal geen fictief makerschap kent;
- 2) het is in strijd met de doelstelling van art. 3.29 BVIE die slechts is te voorkomen dat modelrecht en auteursrecht in verschillende handen komen;
- 3) het is in strijd met de wens van de Beneluxwetgever geen belangrijke wijzigingen aan te brengen in het bestaande auteursrecht;
- 4) het leidt tot rechtsonzekerheid en onduidelijkheid over wie het auteursrecht op het model bezit.

Bezwaar 1. Het wijkt inderdaad af van de regels en het systeem van de Belgische Auteurswet. Dat geldt, in mindere mate, ook voor de Nederlandse Auteurswet. Vanhees signaleert terecht dat het voor België niet alleen gaat om art. 3.8.2 j° 3.29 BVIE, maar ook om art. 3.8.1 j° 3.29 BVIE. Art. 3.8.1. bepaalt dat de werkgever onder omstandigheden als ontwerper wordt aangemerkt. Nu heeft het Beneluxgerechtshof zich in de *Electrolux*-zaak alleen uitgelaten over art. 6.2 BTMW (oud) (= art. 3.8.2 BVIE), maar het ligt inderdaad voor de hand dat hetzelfde geldt voor art. 6.1 BTMW (oud) (= art. 3.8.1 BVIE).

Tegen het bezwaar van de afwijking van de Auteurswet kan worden ingebracht dat de BVIE een *lex specialis* is. Er is nu eenmaal (het risico van) samenloop van modelrecht en auteursrecht en de problemen die daardoor kunnen ontstaan moeten ergens worden geregeld. Idealiter gebeurt dat in beide regelingen glashelder en op precies dezelfde manier. Ik vind het systematisch gezien een valide, maar geen doorslaggevend bezwaar.

Bezwaar 2 heeft betrekking op de doelstelling van art. 3.29 BVIE die slechts is om te voorkomen dat modelrecht en auteursrecht in verschillende handen komen. Aan een niet-gedeponiseerd model zijn (op grond van het BVIE) geen modelrechten verbonden, dus het gevaar dat een modelrecht in andere handen terecht komt dan het auteursrecht zou zich niet voordoen.

Zoals Vanhees zelf aangeeft staat hier echter tegenover 'een ernstig juridisch probleem' (gesignaleerd door De Vis-

1 Ik verwijs korthedshalve naar mijn artikel 'Overdracht van auteursrecht op logo's: wenselijk!', *AMI* 2006/5, p. 145 e.v. en de reactie daarop van Van den Eijnde en Siegelhaar, 'Overdracht van auteursrecht op logo's: Onwenselijk!'

AMI 2006/6, p. 200-201.

2 Opmerking van Verkade tijdens het afscheidssymposium voor Niek van Lingen in Amsterdam op 15 mei 2009.

scher en Michaux) dat als het auteursrecht op (nog) niet-gedeponeerde modellen door de opdrachtnemer wordt overgedragen voordat de opdrachtgever ze heeft gedeponeed, de derde-rechtverkrijgende van het auteursrecht bezwaar kan maken tegen het modeldepot en/of dat de rechten dan toch in verschillende handen zijn gekomen. Dit probleem weegt m.i. aanzienlijk zwaarder, zeker nu er een *terme de grâce* van een jaar bestaat (art. 3.3.4 BVIE), en Vanhees geeft er geen oplossing voor. Daarmee wordt duidelijk dat de toepassing van art. 3.29 BVIE op niet-gedeponeerde modellen wellicht niet was voorzien door de Beneluxwetgever, maar zeker niet 'ingaat tegen' de doelstelling te voorkomen dat verschillende rechten ten aanzien van hetzelfde object in verschillende handen terecht komen.

Bezwaar 3 hangt samen met de in de toelichting geuite wens van de Beneluxwetgever geen belangrijke wijzigingen aan te brengen in het bestaande auteursrecht. Toegegeven moet worden dat het, zeker voor België, inderdaad een belangrijke wijziging is. Maar de BTMW bevatte wel meer belangrijke wijzigingen ten aanzien van het auteursrecht (denk aan het vereiste van de instandhoudingsverklaring van art. 21 lid 3 en 24 BTMW). Misschien is het ook een wijziging die bij de toenemende samenloop van verschillende IE-rechten wenselijk is, waarop ik hier verder niet inga.

Bezwaar 4 houdt in dat er sprake zou zijn van rechtsonzekerheid en 'onmiddellijke onduidelijkheid' bij raadpleging van het modellenregister. Ik zie dat niet zo. Als een model niet gedeponeed is, weet de derde die het register raadpleegt inderdaad niet wie auteursrechthebbende is op het model, hij weet niet eens of het auteursrechtelijk beschermd is. Maar dat is nu eenmaal het gevolg van het feit dat in het auteursrecht van een registratievereiste geen sprake is en dat het auteursrecht wel (ook) van toepassing is op vormgeving. De derde weet inderdaad ook niet waarom het object niet als model is gedeponeed.

Vanhees schrijft: 'De rechtszekerheid wordt zonder meer gediend door in geval van afwezigheid van een modeldepot aan te nemen dat het houderschap van de auteursrechten bepaald wordt door de Aw'.

Als Vanhees hiermee bedoelt dat een derde er bij het ontbreken van een modeldepot steeds vanuit zou mogen gaan dat het auteursrecht bij de ontwerper rust, dan lijkt mij dat bij modellen ontworpen met het oog op vervaardiging 'op industriële schaal' en verhandeling ervan door de opdrachtgever, een weinig realistische veronderstelling. Aannemelijk is dat zowel in Nederland als in België bij modellen ontworpen met het oog op vervaardiging 'op industriële schaal' en verhandeling ervan door de opdrachtgever op grond van contractuele overdracht de rechten in heel veel gevallen bij de producent komen te liggen.

De derde zal zich bij het ontbreken van een modeldepot er dus toch steeds door navraag van moeten vergewissen bij wie de auteursrechten berusten, bij de ontwerper of bij de producent. Dit rechtszekerheidsprobleem spreekt mij daarom niet erg aan.

Het valt ten slotte op dat Vanhees in zijn reactie niet ingaat op de ondubbelzinnige tekst van art. 3.29 BVIE:

Wanneer een tekening of model onder de omstandigheden als bedoeld in artikel 3.8 werd ontworpen, komt het auteursrecht inzake bedoelde tekening of model toe aan degene die overeenkomstig het in dat artikel bepaalde als de ontwerper wordt beschouwd (onderstreping toegevoegd).

Vanhees zegt over art. 3.8: 'Het toepasselijk verklaren van art. 3.8 BVIE op niet-gedeponeerde modellen is logisch. Anders zullen de opdrachtgever en de werkgever, [...], niet als ontwerper worden beschouwd, en dus ook niet gerechtigd zijn tot het depot.'

Als je het logisch vindt dat art. 3.8 BVIE van toepassing is op niet-gedeponeerde modellen, dan stem je er dus mee in dat ook ten aanzien van niet-gedeponeerde modellen 'degene die de bestelling heeft gedaan als ontwerper wordt beschouwd'. Ik zie niet in wat voor lezing van art. 3.29 BVIE er dan nog toe kan leiden dat art. 3.29 met zijn expliciete en ondubbelzinnige verwijzing naar art. 3.8 tot de conclusie kan leiden dat art. 3.29 níet van toepassing is op niet-gedeponeerde modellen.

Voorshands blijf ik dus van mening dat, wenselijk of niet, art. 3.29 BVIE ook van toepassing is op niet-gedeponeerde modellen, zoals vastgesteld door Hof Amsterdam in de zaak *Voortman/HS Design* (waarin geen cassatie is ingesteld). Er bestaat dus naar mijn mening op dit moment in Nederland én België een 'opdrachtgeversauteursrecht' voor alle modellen ontworpen in opdracht met het oog op vervaardiging 'op industriële schaal' en verhandeling ervan door de opdrachtgever.

Met Vincent van den Eijnde ben ik het volledig eens dat er met de samenloop van verschillende regelingen een zeer onoverzichtelijke en onbevredigende situatie is ontstaan die eigenlijk door de wetgever zou moeten worden aangepakt. Mogelijk zou het Benelux modellenrecht volledig kunnen worden afgeschaft, nu het Europese modellenrecht en de bescherming tegen slaafse nabootsing voldoende bescherming bieden. De politieke realiteit is dat dit vermoedelijk niet gaat gebeuren.